

Hjartalækningar, stór sérgrein í hraðri framþróun

Hjartalækningar eru stærsta sérgreinin innan lyflækninga en um 35-40% sjúklinga sem leita á lyflækningadeildir sjúkrahúsa gera það vegna sjúkdóma í hjarta- og æðakerfi. Að auki eru hjarta- og æðasjúkdómar algengasta dánarorsökina á Íslandi, um 40% þeirra sem deyja á hverju ári, látast úr þessum sjúkdómum. Hjartalækningar eru því stór sérgrein. Starfandi hjartalækna á landinu eru 37 en að auki starfa hérlendis 5 hjartaskurðlækna og 5 barnahjartalækna. Þá eru sennilega á þriðja tug íslenskra hjartalækna starfandi erlendis, sumir í sérnámi, aðrir hafa sest þar að og nokkur fjöldi hjartalækna flutti utan á ný eftir efnahagshrunið.

Hjartasjúkdómafélag íslenskra lækna var stofnað árið 1968. Í félaginu eru allir hjartalækna, þar með taldir hjartalyflækna, hjartaskurðlækna og barnahjartalækna. Auk þess hafa aukaðild ýmsir aðrir lækna sem sinna hjartasjúklingum mikið, eins og svæfingalækna, innkirtlalækna og heimilislækna. Tilgangur Hjartasjúkdómafélagsins er margþættur og kraftur í starfsemi þess.

Í fyrsta lagi er tilgangur félagsins faglegur og vísindalegur, það er að stuðla að viðhaldsmenntun og fræðslu lækna sem sinna hjartasjúklingum. Félagið heldur 4-5 fræðslufundi á ári og fær oft erlenda fyrirlesara. Í annan stað er félagið hagsmunafélag hjartalækna í málum sem á þeim brenna. Í þriðja lagi er félagið yfirvöldum til ráðgjafar í málum sem varða hjartalækningar, til dæmis með umsögnum um lagafrumvörp. Í fjórða lagi stuðla þau að forvörnum í hjarta og æðasjúkdómum. Félagið hefur til dæmis unnið að tóbaksvörnum og baráttu gegn transfítu í matvællum á nýliðnum árum. Hið fimmta er að stuðla að notkun klínískra leiðbeininga innan hjartalækninga. Hefur þá mest verið stuðst við leiðbeiningar Evrópsku hjartalæknaamtakanna, European Society of Cardiology (ESC), enda kemur félagið að gerð þeirra árlega. Í sjötta lagi

sinnir félagið alþjóðlegum samskiptum, ber þar hæst norrænt samstarf. Norrænu og baltnesku hjartalæknafélögin halda alþjóðlegt vísinda- og fræðsluþing, Nordic Baltic Congress of Cardiology (NBCC), annað hvert ár og var það til dæmis haldið á Íslandi með myndarbrag árin 1989, 1999 og 2009. Samskipti við Evrópu og ESC eru mikil og félagsmenn eru allir um leið félagsmenn í ESC. Hjartasjúkdómafélagið er virkur þátttakandi á árlegu þingi ESC (30.000 þátttakendur) og hefur þar sýningarvæðing. Félagsmenn eru þar með vísindafundum, boðsyrirlestra og sinna fundastjórn. Félagið sækir einnig aðra fundi ESC: formannafund ESC, fundi um innleiðingu klínískra leiðbeininga og fundi um menntun hjartalækna. ESC sinnir forvarnastarfi á vegum Evrópusambandinu með það að markmiði að bæta hjartaheilsu í álfunni. Íslenskir hjartalækna hafa látið sig þessi mál varða og unnið að forvörnum, skipulagningu þinga, ritstjórn, útgáfu og gagnaöflun á vegum ESC til að stuðla að þessu. Í sjöunda lagi er Hjartasjúkdómafélagið með vísindasjóð sem veitt hefur fé til vísinda og fræðslustarfa. Áttunda verkefni félagsins er að stuðla að nýliðun í hópi hjartalækna. Félagið hefur í samstarfi við ESC boðið verðandi lyflæknum og hjartalæknum á ESC-þingið og greitt fyrir þá ráðstefnugjald eða hluta ferðakostnaðar. Félagið býður verðandi hjartalæknum sem eru í sérnámi hérlendis eða erlendis eða hafa nýlega lokið sérnámi að gerast félagsmenn.

Almennt má segja að á síðustu 30 árum hafi orðið bylting í meðferð hjartasjúkdóma og búast má við svipuðum breytingum á næstu 30 árum. Tækjavæðing, þróun lyfja og þróun aðgerða og meðferða við hjartasjúkdómum hefur verið og er í örri framþróun. Vísindalegri nálgun hefur í áratugi verið beitt innan hjartalækninga. Því er í samanburði við margar aðrar sérgreinar fremur stór hluti meðferðar í hjartalækningum byggður á

Pórarinn Guðnason

formaður
Hjartasjúkdómafélags
Íslands

thorgudn@landspitali.is

gagnreyndri lækisfræði. Hjartalækningar eru spennandi fag og hægt að sérhæfa sig innan þeirra, til dæmis sinna forvörnum, bráðveikum sjúklingum eða vísindarannsóknunum. Sumir sérhæfa sig í aðgerðum innan raflífeðlisfræði, kransæðavíkkana eða í myndgreiningu eins og ómskoðunum, og hafa þó ekki öll svið fagsins verið nefnd.

Dæmi um nýjungar sem hafa á síðustu misserum breytt miklu í meðferð hjartasjúklinga eru þróun nýrra blóðþýnningarlyfja, næmari mælingar á hjartaensímum, notkun blóðflæðismælingar í kransæðum til að meta þrengingar, ísetning hjartaloka með þræðingatekni, framþróun í notkun gangráða og bjargráða, til dæmis við hjartabilun, brennsluadgerðir við gáttatífi og gáttaflökti og þrívíddarhjartaómun. Þá er fyrir séð framþróun í myndgreiningu þar sem samþætt eru gögn úr fleiri myndgreiningaradferðum en einni, til dæmis hjartaómun og tölvusneiðmyndum af kransæðum til að meta blóðflæði í hjarta-vöðvanum og þrengingar í kransæðum. Þá fæst bæði anatómískt og lífeðlisfræðilegt mat samtímis, sem getur bætt greiningu.

Nokkur skortur hefur verið á hjartalæknu en undanfarin tvö ár hefur nýliðun átt sér stað og ungir sérfræðingar flutt heim. Því horfir til betri vegar með mönnun. Horfur þeirra sem veikjast af hjartasjúkdómum fara batnandi og að auki eldist þjóðin og tíðni hjartasjúkdóma eykst með aldri. Það hefur verið reiknað út að tíðni sjúkdóma eins og gáttatífs og ósæðarlokupregsla muni tvöfalda á næstu áratugum. Sífelld fleiri lifa með hjartasjúkdóm og því er ljóst að ekki veitir af fleiri hjartalæknum til starfa. Því er óhætt að hvetja unga lækna til að sérmennta sig í hjartalækningum, verkefnið verða næg og nýjungar, framþróun og spennandi hlutir fyrirsjáanlegir innan greinarinnar á næstu árum og áratugum.